

Стала економіка

УДК 330.3

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15749843>

Зелена економіка і зелене зростання як інструменти досягнення цілей сталого розвитку

Благун Іван Іванович

доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту і маркетингу, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 76018, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
<https://orcid.org/0000-0002-5178-6002>

Костенко Володимир Анатолійович

аспірант, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 76018, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
<https://orcid.org/0009-0002-6628-589X>

Івасюк Василь Васильович

аспірант, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 76018, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
<https://orcid.org/0009-0003-2038-1664>

Прийнято: 14.06.2025| Опубліковано: 24.06.2025

***Анотація.** У статті досліджується проблема зеленої економіки та зеленого зростання. Метою є порівняльний аналіз цих двох концепцій з погляду їхнього походження, теоретичних підходів, практичного застосування та впливу на соціально-економічні процеси. Проаналізовано ключові міжнародні*

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

документи, дослідження провідних економістів та екологів, а також підходи, запропоновані такими міжнародними організаціями, як ОЕСР, UNEP, Світовий банк, Європейська комісія, GGGI. Увага приділяється розмежуванню понять: якщо зелена економіка визначається як стратегія досягнення цілей сталого розвитку через інвестиції в екологічно безпечні технології, ефективне управління природним капіталом та соціальну інклюзію, то зелене зростання розглядається як процес, що забезпечує економічне зростання за допомогою екологічних факторів та інновацій. Встановлено відсутність єдиного трактування поняття зеленої економіки, що ускладнює її адаптацію до національних умов. Концепція зеленої економіки є ширшою за зелене зростання, охоплює не лише економічні, але й соціальні та екологічні аспекти розвитку. Зелене зростання, у свою чергу, виконує роль інструменту трансформації економіки в напрямку досягнення більшої ресурсоефективності, інноваційності та екологічної безпеки. Систематизовано основні принципи функціонування зеленої економіки: ефективне використання ресурсів, зменшення викидів парникових газів, соціальна справедливість, збереження біорізноманіття та стимулювання екологічно орієнтованих інвестицій. Проаналізовано роль державної політики, зокрема податкових механізмів на основі принципу «забруднювач платить», у формуванні сприятливого середовища для розвитку зеленої економіки. Доведено, що обидві концепції — зелена економіка та зелене зростання — є взаємодоповнюючими елементами загальної парадигми сталого розвитку. Вони спрямовані на забезпечення балансу між економічним зростанням, соціальним добробутом та збереженням екологічної рівноваги. Запропоновано інтегрований підхід до реалізації принципів зеленої економіки в рамках національних стратегій сталого розвитку з урахуванням міжнародного досвіду та сучасних викликів.

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Ключові слова: зелена економіка, зелене зростання, сталий розвиток, економічна трансформація, інноваційний розвиток.

Green economy and green growth as tools for achieving sustainable development goals

Ivan Blahun

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor at the Department of Management and Marketing, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 76018, Ukraine, Ivano-Frankivsk, Shevchenka str., 57,
<https://orcid.org/0000-0002-5178-6002>

Volodymyr Kostenko

Postgraduate Student, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 76018, Ukraine, Ivano-Frankivsk, Shevchenka str., 57,
<https://orcid.org/0009-0002-6628-589X>

Vasyl Ivasiuk

Postgraduate Student, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 76018, Ukraine, Ivano-Frankivsk, Shevchenka str., 57,
<https://orcid.org/0009-0003-2038-1664>

Abstract. *The article examines the issue of green economy and green growth. The aim is to conduct a comparative analysis of these two concepts regarding their origins, theoretical approaches, practical application, and impact on socio-economic processes. Key international documents, studies by leading economists and ecologists, as well as approaches proposed by international organizations such as the OECD, UNEP, the World Bank, the European Commission, and GGGI are*

analyzed. Attention is paid to the distinction between the concepts: while the green economy is defined as a strategy for achieving sustainable development goals through investment in environmentally friendly technologies, effective management of natural capital, and social inclusion, green growth is seen as a process that ensures economic growth through environmental factors and innovation. It has been established that there is no single interpretation of the concept of a green economy, which complicates its adaptation to national conditions. The concept of a green economy is broader than green growth, covering not only economic but also social and environmental aspects of development. Green growth, in turn, serves as a tool for transforming the economy towards greater resource efficiency, innovation, and environmental safety. The main principles of the green economy are systematized: efficient use of resources, reduction of greenhouse gas emissions, social justice, preservation of biodiversity, and stimulation of environmentally oriented investments. The role of public policy, in particular, tax mechanisms based on the polluter pays principle, in creating a favorable environment for the development of a green economy is analyzed. It is proven that both concepts — green economy and green growth — are complementary elements of the overall paradigm of sustainable development. They aim to ensure a balance between economic growth, social welfare, and the preservation of ecological balance. An integrated approach to the implementation of green economy principles within the framework of national sustainable development strategies is proposed, taking into account international experience and current challenges.

Keywords: *green economy, green growth, sustainable development, economic transformation, innovative development.*

Постановка проблеми. Проблема загроз, що виникають внаслідок зростання забруднення та погіршення стану навколишнього середовища, загострилася у другій половині XX століття. Це зумовлено зростанням

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

кількості населення, прогресом урбанізації та індустріалізації, інтенсифікацією сільського господарства та підвищенням рівня знань та обізнаності. Спочатку біологи помітили, що вперше у своїй історії люди опинилися на краю прірви та потребували радикально змінити свій підхід до природи та всього природного середовища. Деграція екосистем зараз торкнулася третини населення планети. Кліматологи також зазначають, що зміна клімату помітна не лише в населених пунктах, а й у полярних регіонах, що негативно впливає на всю планету.

Концепція зеленої економіки, розроблена в рамках досліджень ОЕСР та Світового банку, відповідала критеріям більш цілеспрямованого, практичного способу реалізації ідеї сталого розвитку. На саміті Ріо+20 було зазначено, що найважливіші проблеми, які необхідно вирішити, стосуються таких питань, як: робочі місця, енергетика, міста, продовольство, вода, океани та стихійні лиха, тобто питань, які здебільшого входять до сфери застосування концепції зеленої економіки [18]. Підсумковий документ саміту Ріо+20 під назвою «Майбутнє, якого ми прагнемо» містив перелік цілей сталого розвитку, яких має бути досягнуто до 2030 року. У ньому вказувалося на необхідність інтеграції дій у трьох основних сферах сталого розвитку: довгострокове економічне зростання та справедливий розподіл благ між народами та соціальними групами; захист природних ресурсів та навколишнього середовища для збереження екологічної спадщини майбутніх поколінь; соціальний розвиток, який забезпечує людей у всьому світі їжею, освітою, енергією, охороною здоров'я, водою, санітарією та іншими послугами. Одним зі способів досягнення цих цілей може бути зелений розвиток, що призведе до сильнішої зеленої економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі зеленого розвитку присвятили свої праці низка вчених. О.С. Чмир та Н.П. Захаркевич [3] дослідили особливості поняття «зелена економіка» та визначили основні

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

принципи її функціонування. Орлова Н.С. [2] виокремила особливості реалізації принципів зеленого зростання в умовах сталого розвитку. Ю.Т. Боровик, Ю.В. Єлагін та О.М. Полякова [1] окреслили основні перспективи використання концепції «зеленої економіки» для України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість наукових досліджень, у сучасній літературі зберігається термінологічна невизначеність щодо використання понять «зелена економіка» та «зелене зростання», які часто використовуються як синоніми, хоча мають різне теоретичне підґрунтя. Така розмитість ускладнює процес розробки ефективної політики досягнення цілей сталого розвитку.

Формулювання цілей статті. Метою статті є порівняльний аналіз концепцій зеленої економіки та зеленого зростання виходячи з їх етимології та теоретичних основ, практичного використання та впливу на соціально-економічні системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом останніх років питання зеленого розвитку дедалі частіше почало з'являтися в дискусіях про соціально-економічний розвиток. Це означає, що зв'язок певного економічного явища чи процесу з природним ростом і розвитком рослинного світу, який є елементом природного середовища тісно пов'язаний з ним. Основою процесу розвитку рослинного світу є явище фотосинтезу, яке паралельно з мікробіологічними процесами природним, способом, перетворюють сонячну енергію на сировину яка задіяна людством для використання у виробничих процесах.. Використання відновлюваної природної енергії дозволяє не лише частково замінити викопне паливо, але й зменшити забруднення навколишнього середовища відходами та викидами шкідливих газів, що спричиняють несприятливі зміни клімату. Таким чином, зеленість рослин асоціюється з такими термінами, як «зелене виробництво»,

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

«зелена енергія», «зелена економіка, що виникли внаслідок пошуку більш ефективних економічних систем, для покращення умов життя населенню.

Поняття «зеленої економіки», яке стосується природних біологічних процесів та розвитку рослинного світу, було введено економістами для визначення методів управління, які максимально використовують біологічні процеси під впливом сонячної енергії для виробництва товарів та надання послуг, при задоволенні потреб споживачів. Таким чином, способи управління системою змінюються в часі разом з розвитком цивілізації, переходячи від простих природних форм до складніших, у яких дедалі важливішу роль відіграють чинники, пов'язані з промисловим виробництвом, які економісти зазвичай називають капіталом. Таким чином, у виробничих процесах, працездатність працівників покращувалась, а їх продуктивність зростала завдяки накопиченню знань та набутих навичок, що модернізувало та зробило економічні процеси динамічнішими. Економічне зростання та зростання чисельності населення, а також зміна форм землекористування посилили тиск на природне середовище та його деградацію внаслідок чого хижацьке управління природним середовищем та дедалі інтенсивніші форми експлуатації природи, стали помітними в період інтенсивної індустріалізації, динамічних демографічних процесів та прискорення урбанізації.

Не існує єдиного визначення зеленої економіки. Економічна, соціальна та територіальна об'єднаність залишається в центрі стратегій Європейської комісії [9]. Це зумовлено необхідністю мобілізації ресурсів та можливостей для досягнення пріоритетів сталого розвитку.

Ефективна економічна політика є основою зеленого розвитку. Економічна система повинна бути гнучкою, динамічною та ефективною з точки зору використання ресурсів [17].

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Зелена економіка не є елементом економіки в цілому. Вся економічна система повинна бути зеленою [7]. Зелена економіка максимізує цінність і зростання, одночасно забезпечуючи стале управління природними ресурсами.

За визначенням Організації Об'єднаних Націй, зелена економіка є стратегією досягнення цілей сталого розвитку [11]. Вона спрямована на трансформацію економіки з метою забезпечення синергії між економічним розвитком, захистом довкілля на основі інвестицій в скорочення використання ресурсів та стале управління природним капіталом. Такий підхід створює можливості для оптимізації фінансових ресурсів з метою задоволення потреб розвитку, зменшення впливу екологічних змін та ресурсних обмежень.

Хоча обґрунтування розвитку зеленої економіки поступово формувалося протягом багатьох років, сама концепція вперше з'явилася в 1989 році у звіті під назвою: «План зеленої економіки» [15], підготовленому для уряду Великої Британії англійськими економістами-екологами: Д. Пірсом, А. Марканд'я та Е. Барб'є. Основною його метою була підтримка впровадження концепції сталого розвитку. К. Алєн та С. Клауз розширили початкові тези включивши глобальні екологічні проблеми, такі як зміна клімату, виснаження озонового шару, спустошення тропічних лісів, деградація та втрата природних ресурсів у країнах, що розвиваються [5]. Термін «зелена економіка» почали згадувати під час дискусії, ініційованої Програмою ООН з охорони навколишнього середовища (UNEP), в результаті якої було підготовлено звіт під назвою: «Новий глобальний зелений курс» [16]. У звіті враховувалися не лише екологічні аспекти, а й йшлося про пошук шляхів боротьби зі світовою економічною кризою, яка виникла у 2007 році в США, а потім набула глобальних масштабів. UNEP запропонувала створити так звані пакети зелених стимулів, спрямовані на визначені сфери, де масштабні державні інвестиції могли б сформувати зелену економіку [6]. Програма закликала уряди стимулювати зелені сектори та виділити значні ресурси на три цілі:

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

економічне відновлення, викорінення бідності, скорочення викидів вуглецю та обмеження деградації екосистем. У 2009 році, напередодні Копенгагенської кліматичної конференції, ООН опублікувала заяву, в якій висловила переконання, що зелена економіка може сприяти економічному відновленню та зменшенню загроз, пов'язаних з продовольчою безпекою, дефіцитом води та енергії, деградацією екосистем та зміною клімату. У 2012 році, напередодні Конференції ООН зі сталого розвитку «Ріо+20», питання зеленої економіки стало предметом значної уваги та численних публікацій. Одним із найважливіших є звіт UNEP у 2011 році під назвою: «Звіт про зелену економіку» [16], у якому зелена економіка була визначена як «економіка, яка покращує добробут людини та соціальну рівність, водночас суттєво зменшуючи екологічні ризики та екологічні стреси. Вона має низький рівень викидів, ресурсоефективна та соціально інклюзивна [16].

Лише напередодні саміту Ріо+20 у 2012 році у Європейському Союзі, Європейська комісія визначила зелену економіку як: «низьковуглецеву та ресурсоефективну економіку, яка забезпечує зростання, створює робочі місця та викорінює бідність шляхом інвестування та захисту природного капіталу, який сприяє довгостроковому виживанню планети» [4; 8]. Це економіка з низьким рівнем викидів, ресурсоефективна та соціально інклюзивна.

Отже, можна виокремити такі елементи концепції зеленої економіки: усунення екологічних загроз та збереження її цінностей, раціональне управління ресурсами та природною сировиною, соціальна інтеграція та економічна ефективність. Інвестиції, що зменшують викиди шкідливих газів та забруднюючих речовин, проекологічна соціальна поведінка та захист біорізноманіття, а також забезпечення економічної активності, ефективності управління та економічного зростання відіграють ключове значення для її реалізації. Виходячи з цього, поняття «зелена економіка» асоціюється з

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

концепціями «зеленого зростання» та «сталого розвитку», запропонованими Організацією економічного співробітництва та розвитку [14].

Світовий банк визначив зелене зростання як таке, що забезпечує ефективне використання ресурсів, зменшує забруднення та погіршення стану навколишнього середовища, є стійким до стихійних лих та використовує екологічний менеджмент для запобігання різним катастрофам [12]. За даними Глобального інституту зеленого зростання (GGGI), зелене зростання це нова революційна парадигма розвитку, яка підтримує економічне зростання та водночас сприяє забезпеченню кліматичної та екологічної стійкості [10]. Вона спрямована на зменшення бідності, створення робочих місць, соціальну інтеграцію та збалансування екосистем, пом'якшення наслідків зміни клімату, підтримку біорізноманіття, забезпечення доступу до чистої води та енергії [13].

Концепції «зеленої економіки» та «зеленого розвитку» розроблялись в один і той самий період, але в різних середовищах та були спрямовані на вирішення різних проблем. Поняття «зелена економіка» спрямоване на стан та структуру економіки, її кон'юнктуру та функціонування, тоді як термін «зелене зростання» має динамічний характер і описує використання зелених факторів для збільшення економічних ефектів (виробничих ресурсів, виробництва, споживання, доходів), які можуть стимулювати процеси розвитку.

Згідно зі звітом Організації економічного співробітництва та розвитку, політика зеленого зростання підтримує економічний розвиток та рівень життя людей шляхом збереження та належного використання природного капіталу, який включає природні та економічні ресурси у вигляді сировини, енергії, води, біомаси та багатьох інших продуктів чи послуг, що впливають на добробут людей [14]. Актуальність та ефективність цієї політики залежить від

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

правильного розуміння зелених ресурсів та факторів зростання, а також взаємозв'язків між ними.

Популяризація концепції зеленої економіки та зеленого зростання, яка протягом багатьох років була в центрі уваги науковців знайшла своє відображення в економічній політиці, що спрямована на проєкологічні практичні дії в різних секторах економіки. Це особливо стосується секторів, що спричиняють значні викиди шкідливих речовин – промисловості, енергетики, транспорту та сільського господарства. Для цього використовуються різні заходи та інструменти, як нормативного характеру так і економічного та фінансового. При впровадженні концепції зеленої економіки початковий акцент робиться на використанні податкової системи, яка базується на принципі «забруднювач платить». Його використання запобігає забрудненню та дозволяє зібрати кошти на відновлення навколишнього середовища. Ця система управління відіграє особливе значення в природно цінних територіях та у виробничих галузях, які інтенсивно використовують ресурси навколишнього середовища. Концепція сталого розвитку та зеленої економіки вимагає пошуку нових рішень, видів інвестицій, систем управління ресурсами – особливо джерел енергії, які забезпечують як збереження природних цінностей навколишнього середовища, так і довговічність та ефективність економічних процесів і соціального прогресу.

Висновки. Таким чином, зелене зростання може бути драйвером сталого розвитку, тоді як зелена економіка є одним із вимірів цієї концепції,. Хоча обидві концепції – «зелена економіка» та «зелене зростання» – містять спільні елементи, а між ними можуть існувати певні відмінності, які часто використовуються як взаємозамінні. Це стало результатом комплексного підходу, що поєднує всі елементи на рівні концепції сталого розвитку, а відмінності між ними виникали залежно від того, які елементи в даній площині були більш пріоритетними.

Список використаних джерел

1. Боровик Ю. Т., Єлагін Ю. В., Полякова О. М. «Зелена економіка»: сутність, принципи, перспективи для України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. Вип. 69, 2020. С. 75–83.
2. Орлова Н. С. Зелена економіка в умовах сталого розвитку України. *Менеджер*. Вип. 1, 2015. С. 45–50.
3. Чмир О. С., Захаркевич Н. П. „Зелена” економіка: сутність, цілі та базові принципи. *Економічний вісник Донбасу*. 3 (33), 2013. С. 54–62.
4. A Roadmap for moving to a competitive low carbon economy in 2050. European Commission, 2011. 16 p.
5. Allen C., Clouth, S. A guidebook to the Green Economy. UN Division for Sustainable Development, 2012. 65 p.
6. AtKisson K. Green Economy 2013. A Strategic Briefing on the State of Play in the Global Transition. AtKisson Group, 2013. 39 p.
7. Enabling the Transition to a Green Economy: government and business working together | Department of Economic and Social Affairs. URL: <https://sdgs.un.org/partnerships/enabling-transition-green-economy-government-and-business-working-together> (accessed 12/06/2025).
8. Environmental indicator report 2012. Copenhagen : European Environment Agency, 2012. 156 p.
9. Europe 2020: A Strategy for Smart, Sustainable and Inclusive Growth | Department of Economic and Social Affairs. URL: <https://sdgs.un.org/partnerships/europe-2020-strategy-smart-sustainable-and-inclusive-growth> (accessed 12/06/2025).
10. Global Green Growth Institute. URL: <https://gggi.org/> (accessed 10/02/2025).
11. Green Growth, Resources and Resilience. Bangkok : United Nations and Asian Development Bank, 2012. 157 p.
12. Inclusive Green Growth. Washington : World Bank, 2012. 192 p.

13. Moving towards a Common Approach on Green Growth Indicators. Green Growth Knowledge Platform, 2013. 46 p.

14. Net Zero+: The OECD Horizontal Project on Climate and Economic Resilience. *OECD*. URL: <https://www.oecd.org/en/about/programmes/net-zero-building-climate-and-economic-resilience.html> (accessed 12/06/2025).

15. Pearce D., Markandya A., Barbier E. Blueprint for a Green Economy. Earthscan, 1989. 192 p.

16. Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication - A Synthesis for Policy Makers. United Nations Environment Programme, 2011. 52 p.

17. Towards Green Growth. *OECD*. 25.05.2011. URL: https://www.oecd.org/en/publications/towards-green-growth_9789264111318-en.html (accessed 12/06/2025).

18. United Nations Conference on Sustainable Development, Rio+20 ... Sustainable Development Knowledge Platform. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/rio20> (accessed 12/06/2025).